

ПРОПОЗИЦІЇ

до Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України"

Верховною Радою України 29 червня 2021 року прийнято Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України" (далі – Закон).

Підтримуючи необхідність відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, не може погодитися із пропонованим Законом підходом до вирішення окремих питань.

1. За Законом Вища кваліфікаційна комісія суддів України складається з шістнадцяти членів, вісім з яких призначаються з числа суддів або суддів у відставці (абзац п'ятий пункту 6 розділу I). При цьому Вища кваліфікаційна комісія суддів України вважається повноважною, за умови призначення до її складу не менше одинадцяти членів (абзац шостий пункту 6 розділу I).

Відповідно до європейських стандартів незалежності судової влади при формуванні органів суддівського врядування необхідно дотримуватися принципу, за яким більшість членів таких органів мають бути суддями (Європейська хартія про закон "Про статус суддів" від 10 липня 1998 року).

При визначенні повноважності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України також не враховано, що зазначена Комісія є державним колегіальним органом суддівського врядування (пропонована частина перша статті 92 Закону України "Про судоустрій і статус суддів"), до повноважень якого віднесено, зокрема, проведення добору кандидатів для призначення на посаду судді, прийняття кваліфікаційного іспиту; проведення кваліфікаційного оцінювання; забезпечення ведення суддівського дос'є, дос'є кандидата на посаду судді (пункти 2, 7, 8 частини першої статті 93 Закону України "Про судоустрій і статус суддів").

Зважаючи на необхідність утвердження принципу незалежності судової влади, ураховуючи статус та повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, важливо забезпечити пропорційне представництво членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які призначаються з числа суддів або суддів у відставці, не лише при формуванні складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, а й при визначенні її повноважності.

2. Окремі положення Закону не відповідають принципу юридичної визначеності, ясності та недвозначності правової норми, який є складовою конституційного принципу верховенства права (стаття 8 Конституції України).

Так, Законом визначається, що для підтримки діяльності першого складу Конкурсною комісією та роботи її членів Конкурсна комісія може залучати додаткових експертів та фахівців, запропонованих на її запит міжнародними

та іноземними організаціями, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод протягом останніх п'яти років надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері судової реформи та/або запобігання і протидії корупції; такі експерти та фахівці мають доступ до всіх документів та інформації, пов'язаної із проведенням конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, та на них поширюються всі обмеження, визначені Законом України "Про судоустрій і статус суддів" для членів Конкурсною комісії (абзац дев'ятнадцятий пункту 16 розділу І).

Можливість залучення на запит Конкурсною комісії для забезпечення її діяльності, у тому числі членів Конкурсною комісії, додаткових експертів, фахівців міжнародних та іноземних організацій, які відповідно до міжнародних або міждержавних угод протягом останніх п'яти років за рахунок власних коштів надають Україні міжнародну технічну допомогу у сфері судової реформи та/або запобігання і протидії корупції, передбачена і в подальшому (абзац вісімдесят сьомий пункту 9 розділу І). При цьому вимог та обмежень для таких додаткових експертів, фахівців Закон не містить.

Крім того, Закон не визначає, у яких випадках та з яких саме питань діяльності Конкурсною комісії та роботи її членів можуть залучатися додаткові експерти та фахівці, права та обов'язки таких осіб, їх повноваження.

Закон також містить положення, які не узгоджуються між собою.

Так, абзацом сімнадцятим пункту 16 розділу І Закону передбачено, що рішення першого складу Конкурсною комісії є ухваленим, якщо за нього проголосували не менше ніж чотири члени Конкурсною комісії, з яких двоє запропоновані міжнародними та іноземними організаціями. Водночас згідно з абзацом двадцятим зазначеного пункту Закону рішення Конкурсною комісії ухвалюється, якщо за нього проголосували не менше ніж чотири члени Конкурсною комісії, з яких двоє запропоновані міжнародними та іноземними організаціями та двоє запропоновані Радою суддів України.

Відтак запроваджуваний Законом порядок прийняття рішень першим складом Конкурсною комісії зумовлює колізію правових норм з одного і того ж питання.

Наявність внутрішніх суперечностей у нормативно-правовому акті є несумісною з принципом правової визначеності, який вимагає чіткості, зрозумілості та однозначності правових норм (Рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017).

Зазначене свідчить про відсутність належного правового регулювання, порушення конституційного принципу верховенства права (стаття 8 Конституції України), що створює ризик неоднакового застосування положень Закону.

Із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі

(рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017, від 27 лютого 2018 року № 1-рп/2018).

3. Законом передбачається, що Голова Вищої ради правосуддя звертається до суб'єктів формування першого складу Конкурсної комісії щодо подання кандидатур до її складу, призначає членів першого складу Конкурсної комісії (абзаци восьмий, одинадцятий, чотирнадцятий пункту 16 розділу I).

Такі дії Голови Вищої ради правосуддя є необхідними для запуску процедури формування першого складу Конкурсної комісії та проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Законом також унормовано питання призначення членів Конкурсної комісії на випадок, якщо Голова Вищої ради правосуддя не призначить їх у визначений строк (абзац п'ятнадцятий пункту 16 розділу I). При цьому в Законі відсутній механізм, який би дозволив розпочати процедуру формування першого складу Конкурсної комісії у випадку, якщо з тих чи інших причин Голова Вищої ради правосуддя не звернеться до суб'єктів формування Конкурсної комісії щодо подання кандидатур до її складу.

Така невизначеність може поставити під загрозу реалізацію положень Закону щодо формування першого складу Конкурсної комісії і, як наслідок, формування нового повноважного складу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Відтак необхідним є усунення будь-яких перешкод у формуванні першого складу Конкурсної комісії, якнайшвидше відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України як органу суддівського врядування, на який покладено проведення добору кандидатів на посаду судді, та формування суддівського корпусу для забезпечення реалізації права кожного на доступ до правосуддя.

Ураховуючи викладене, пропоную у розділі I Закону:

абзац шостий пункту 6 викласти в такій редакції:

"4. Вища кваліфікаційна комісія суддів України вважається повноважною за умови призначення до її складу не менше одинадцяти членів, щонайменше шість із яких призначені з числа суддів або суддів у відставці";

абзац вісімдесят сьомий пункту 9 виключити;

у пункті 16:

в абзацах восьмому, чотирнадцятому і п'ятнадцятому після слів "Голова Вищої ради правосуддя" доповнити словами "або особа, яка виконує його обов'язки";

абзац одинадцятий після слів "Голови Вищої ради правосуддя" доповнити словами "або особи, яка виконує його обов'язки";

абзац дев'ятнадцятий викласти в такій редакції:

"На запит члена першого складу Конкурсної комісії для організаційного, технічного забезпечення здійснення його повноважень Конкурсна комісія може залучати помічників, перекладачів. Фінансування діяльності таких помічників, перекладачів може здійснюватися із залученням міжнародної технічної допомоги";

абзац двадцятий виключити.

Президент України

В.ЗЕЛЕНСЬКИЙ

